

DOI: 10.33270/0525693.13
УДК 343.24.001

ВЛАСЕНКО Юлія

ад'юнкт кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7993-4010>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ВВЕДЕННЯ В ОМАНУ СУДУ АБО ІНШОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ

Анотація. У статті досліджено актуальні проблеми призначення покарання за кримінальне правопорушення, передбачене ст. 384 Кримінального кодексу України, – введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. На основі аналізу 155 обвинувальних вироків судів першої інстанції за період 2019–2021 років визначено основні тенденції судової практики в цій сфері. Виявлено, що суди переважно застосовують пом'якшені покарання у вигляді звільнення від відбування покарання з випробуванням, що засвідчує загальну гуманізацію кримінальної юстиції та розширення ролі інституту пробації в Україні. Констатовано формальний підхід суддів до врахування загальних засад призначення покарання, що виявляється в недостатньому аналізі обставин справи й недооцінюванні превентивної функції покарання. Висвітлено різноманітність видів покарань, які застосовують у справах за ст. 384 КК України, – від обмеження волі та позбавлення волі до арешту й штрафів, з акцентом на тенденції призначення умовних покарань з іспитовим строком. Увагу зосереджено на впливі положень ст. 75 та 76 КК України, що регулюють звільнення від відбування покарання з випробуванням. Проаналізовано практику застосування інституту більш м'якого покарання відповідно до ст. 69 КК України, а також роль угод про визнання винуватості в спрощеному кримінальному провадженні. Акцентовано на необхідності вдосконалення правозастосовної практики шляхом детального врахування особистості винного, тяжкості й обставин кримінального правопорушення, що дасть змогу підвищити ефективність і справедливості кримінального покарання. Дослідження має значення для суддів, правоохоронців і науковців, які працюють над розвитком кримінального права та кримінального процесу, зокрема в частині протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя.

Ключові слова: введення в оману суду; кримінальна відповідальність; покарання; призначення покарання; судової практика; інститут пробації; звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Рекомендоване посилання:

Власенко Ю. Актуальні проблеми призначення покарання за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 3 (69). С. 113–123. DOI: 10.33270/0525693.13

Вступ

У сучасних умовах реформування кримінального законодавства України актуалізується необхідність перегляду підходів до реалізації функції покарання. Важливе значення це має в контексті кримінальних правопорушень проти правосуддя. До таких правопорушень належить введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, відповідальність за яке передбачено в ст. 384 КК України.

Зазначене діяння посягає на суспільні відносини, що забезпечують належне функціонування механізмів отримання допустимих і достовірних доказів. Ідеться, зокрема, про досудове розслідування, виконавче провадження, судовий розгляд, діяльність Вищої ради

правосуддя, а також розслідування, що проводять тимчасові слідчі або спеціальні тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України.

Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 384 КК України, охоплює суспільно небезпечні форми викривлення фактичних обставин провадження. Серед них – надання завідомо неправдивих показань свідком чи потерпілим, подання завідомо неправдивих висновків експерта або спеціаліста, фальсифікація доказів, підробка звітів оцінювачів та умисне викривлення змісту перекладу перекладачем. Усі ці дії можуть бути вчинені на будь-якому етапі досудового розслідування або судового розгляду, а також у межах проваджень інших юрисдикційних органів. Їх наслідком є створення викривленої

процесуальній реальності, що перешкоджає встановленню об'єктивної істини у справі.

У цьому контексті призначення покарання за вчинення такого правопорушення має не лише кримінально-правове, а й суттєве соціальне значення. Воно спрямоване на забезпечення достовірності доказової інформації, яка є основою для законного та справедливого правосуддя.

Проблематику призначення покарання активно розробляли в наукових дослідженнях, зокрема А. С. Хильченко (2025) досліджувала зміст і складові принципу індивідуалізації як ключового принципу кримінального правозастосування, що вкрай важливо для адекватного реагування на правопорушення проти правосуддя. В. О. Навроцький (2023) у навчальному посібнику «Наскрізнi кримінально-правові поняття» детально розглядає питання принципів призначення покарання, акцентуючи на важливості індивідуалізації та пропорційності покарання. Є. О. Письменський та О. В. Смаглюк (2024) розглядають актуальні аспекти застосування пом'якшувачих обставин під час призначення покарання, що є важливим для формування справедливого й індивідуалізованого підходу до покарання за кримінальні правопорушення, зокрема в контексті злочинів проти правосуддя.

Досвід правозастосування дає підстави стверджувати, що суди нерідко ставляться до призначення покарання за ст. 384 КК України надто формально, обмежуючись мінімальними строками чи застосуванням ст. 75 КК України без належного аналізу обставин справи. Тож нагальною є потреба в дослідженні актуальних проблем призначення покарання за ст. 384 КК України, з огляду на судову практику та позиції науковців.

Лише такий комплексний підхід дасть змогу запропонувати обґрунтовані шляхи підвищення ефективності покарання як інструменту кримінальної відповідальності.

Матеріали та методи

Ключовим у правовому регулюванні порядку призначення покарання є загальні засади призначення покарання. Вони становлять цілісну систему загальних правил, якими в сукупності зобов'язаний керуватися суд у кожному випадку обрання виду й міри покарання особі, винній у вчиненні кримінального правопорушення (Marisyuk, 2020a).

Загальні засади призначення покарання передбачено в ст. 65 КК України. З огляду на важливість ролі передбачених цією нормою засад у практиці кримінального правосуддя, подальший аналіз зосереджується на їх реалізації під час призначення покарання за кримінальні правопорушення, передбачені ст. 384 КК України.

Базою для аналізу стали 155 обвинувальних вироків судів першої інстанції, які набрали

законної сили в період з 2019 до 2025 року, передбачені в Єдиному реєстрі судових рішень. Встановлено, що в переважній більшості випадків покарання призначали із застосуванням іспитового строку, навіть за наявності обтяжуючих обставин або множинності кримінальних правопорушень. Суди часто обмежувалися формальним посиленням на пом'якшуючі обставини, не розкриваючи їх зміст. Це засвідчує формалізм у підходах до реалізації загальних засад призначення покарання, що негативно позначається на ефективності кримінально-правового реагування, сприяє знеціненню інституту покарання та створює ризики віктимізації або перешкоджання правосуддю.

Аналіз практики доцільно розпочати з першої засади призначення покарання, закріпленої в ч. 1 ст. 65 КК України, відповідно до якої суд призначає покарання в межах, установлених у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 53 КК України. Крім цього, суд має керуватися положеннями Загальної частини КК України, а також ураховувати ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, дані про особу винного, обставини, що пом'якшують або обтяжують покарання¹. У межах дослідження виявлено, що суди загалом дотримуються зазначених меж, проте підхід до вибору виду покарання нерідко свідчить про недооцінювання його превентивної функції. У понад 75 % випадків покарання за ст. 384 КК України призначали у вигляді позбавлення чи обмеження волі з одночасним звільненням від його відбування з випробуванням, переважно внаслідок укладення угоди про визнання винуватості. У решті випадків застосовували мінімальні строки, попри наявність обтяжуючих обставин.

Слід також зазначити, що санкції, передбачені частинами першою та другою ст. 384 КК України, охоплюють широкий перелік альтернативних покарань. Зокрема, частина перша встановлює відповідальність за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу у вигляді виправних робіт, пробаційного нагляду чи обмеження волі на строк до двох років. Кваліфікований склад, передбачений частиною другою, передбачає жорсткіші санкції – від виправних робіт до позбавлення волі на строк від двох до п'яти років. Однак аналіз судової практики свідчить про тенденцію до призначення м'яких покарань навіть за наявності кваліфікуючих ознак. Отже, навіть формальне дотримання першої засади не гарантує ефективного і справедливого призначення покарання без належного аналізу особистості винного,

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

характеру правопорушення та його наслідків, що засвідчує необхідність підвищення якості обґрунтувань у мотивувальних частинах вироків.

Проблематика реалізації загальних засад призначення покарання, зокрема в частині дотримання положень Загальної частини КК України, є предметом наукової дискусії. Зокрема, К. Марисюк (2020b) обґрунтовано акцентує на тому, що доцільність виокремлення засади призначення покарання відповідно до положень Загальної частини викликає сумніви, оскільки ці норми підлягають урахуванню не лише через їх закріплення в законі, а насамперед через їх правову природу й системну роль у структурі кримінального законодавства. Автор цілком аргументовано вказує на відсутність єдності щодо обсягу норм Загальної частини, які має бути обов'язково враховано під час призначення покарання, і засвідчує необхідність безпосереднього посилання на них у вирок у разі застосування в конкретному кримінальному провадженні.

Розглянемо практичний аспект реалізації загальних засад призначення покарання. У межах подальшого дослідження буде здійснено поетапний аналіз вироків судів першої інстанції за кожен календарний рік окремо, що дасть змогу виявити особливості застосування норм Загальної частини КК України в динаміці, простежити зміни в судовому підході до визначення виду та розміру покарання, а також оцінити рівень обґрунтованості мотивувальних частин судових рішень у справах, пов'язаних із введенням в оману суду або іншого уповноваженого органу.

2019 року судова практика за кримінальні правопорушення, передбачені ст. 384 КК України, засвідчує варіативність як у видах призначених покарань, так і в застосуванні інституту звільнення від їх відбування з випробуванням. Аналіз вироків дає підстави констатувати, що суди, вирішуючи питання про вид і міру покарання за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, переважно орієнтуються на м'які санкції, з огляду на характер і ступінь суспільної небезпечності вчинених діянь, особу винного, обставини, що пом'якшують покарання, а також на досягнення завдань кримінального покарання в контексті загальної та спеціальної превенції.

Переважає більшість вироків у справах про вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 або ч. 2 ст. 384 КК України, містять рішення про застосування обмеження волі або позбавлення волі як основного виду покарання. Однак ці покарання не реалізуються у вигляді фактичного їх відбування: суди системно застосовують положення ст. 75 КК України про звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням.

Передумовою застосування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням стають випадки, коли мету кримінального покарання може бути досягнуто без реального

відбування покарання; мету кримінального покарання досягнуто до закінчення строку відбування покарання як результат позитивної поведінки засудженого; досягнення мети кримінального покарання неможливе без об'єктивних обставин (Shkuta, 2023).

Колегія суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду під час розгляду справи 235/689/20 визначила такі особливості застосування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням: застосування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням можливе, коли в матеріалах справи є свідчення зниження суспільної небезпеки кримінального правопорушення та засудженого, що дає змогу досягти мети кримінального покарання без ізоляції останнього від суспільства. Зокрема, виявом щирого каяття засудженого буде влаштування на роботу та прагнення відшкодувати завдані потерпілому збитки, проте це не свідчитиме про можливість виправлення засудженого без ізоляції його від суспільства; інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням може бути застосовано в тому випадку, якщо суд буде переконаний, що засуджена особа надалі не буде вчиняти кримінальні правопорушення; у випадку застосування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням суд повинен ураховувати не тільки ступінь тяжкості кримінального правопорушення, характеристику особи засудженого, а й інші істотні обставини справи, зокрема обтяжуючі та пом'якшуючі покарання обставини кримінального правопорушення (Syiploki, 2022).

Типовою є практика призначення іспитового строку тривалістю один рік, а також покладення на особу передбачених ст. 76 КК України обов'язків, зокрема щодо періодичної реєстрації в органі пробації, повідомлення про зміну місця проживання, роботи або навчання, а також обмеження виїзду за межі України.

Іспитовий строк дисциплінує засудженого, спонукаючи його надалі дотримуватися вимог закону. Важливу роль у цьому процесі відіграють органи пробації, на які покладено завдання здійснювати нагляд за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням. З такими особами проводять соціально-виховну роботу за індивідуальним планом, складеним з огляду на оцінку ризиків повторного вчинення кримінальних правопорушень (Levchenko, 2023).

Аналізовані вирoki демонструють усталене розуміння судами того, що введення в оману суду або іншого уповноваженого органу хоча й посягає на належне функціонування системи правосуддя, у більшості випадків не становить підвищеної суспільної небезпеки, що обґрунтовує застосування пробаційних інструментів. Зокрема, відповідно до судових рішень, реальне позбавлення волі в межах санкції ч. 2 ст. 384 КК України

застосовують лише у виключних випадках, і навіть тоді також супроводжується умовним звільненням. Така тенденція підтверджує гуманізацію кримінальної юстиції в Україні.

Цікавим аспектом є також упровадження судами положень ст. 69 КК України для призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Інститут призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, є одним з дієвих засобів реалізації принципу індивідуалізації покарання. Застосування його норм за наявності підстав на це дає змогу суду в межах дискреційних повноважень призначити таке покарання, яке буде справедливо співвідноситися з тяжкістю та обставинами вчиненого кримінального правопорушення й особою винного (Konovalchuk, 2022).

У поодиноких випадках суди призначали штраф, попри диспозицію частини другої ст. 384 КК України, яка не передбачає такої санкції. Це засвідчує гнучке застосування норм загальної частини КК України, зокрема можливість відступу від санкції в бік пом'якшення, з огляду на фактичні обставини справи й поведінку обвинуваченого. Ця практика також засвідчує, що суди нерідко ухвалюють рішення на підставі угод між прокурором й обвинуваченим про визнання винуватості, передбачених ст. 468 КПК України, що підтверджує ефективність функціонування інституту спрощеного кримінального провадження¹. Погоджене сторонами покарання здебільшого також має умовний характер, а суми штрафів, призначених відповідно до угод, коливаються в межах від 510 до 5100 грн, що також може вказувати на намагання сторін мінімізувати наслідки для обвинуваченого, водночас досягаючи мети правосуддя.

Окремо привертає увагу факт виправдальних вироків, як, наприклад, у справі, розглянутій Сосницьким районним судом Чернігівської області. Це дає підстави стверджувати, що в певних випадках органи досудового розслідування не надають достатньої доказової бази для підтвердження умислу на введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, що унеможливує доведення складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК України².

Тож аналіз судової практики за 2019 рік демонструє, що покарання за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу суди застосовують помірковано, з тенденцією до умовного засудження. Це свідчить як про помірну суспільну небезпеку типових форм вчинення цього кримінального правопорушення, так і про

підвищення рівня довіри до механізмів пробації, здатних забезпечити виправлення особи без ізоляції від суспільства.

2020 року судова практика щодо кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК України, зберігала тенденцію до призначення покарань у вигляді обмеження або позбавлення волі з подальшим звільненням від їх реального відбування шляхом застосування ст. 75 КК України. У більшості випадків обвинувачені були звільнені з випробуванням, а суди покладали на них обов'язки, передбачені ст. 76 КК України, що відповідає завданням пробаційного нагляду й попередження повторної кримінальної протиправності.

Рахівський районний суд Закарпатської області 4 лютого 2020 року визнав особу винною за ч. 1 ст. 384 КК України та призначив покарання у вигляді обмеження волі строком на 1 рік і 6 місяців, однак звільнив її від відбування покарання з іспитовим строком один рік. Суд зобов'язав особу не виїжджати за межі України без дозволу органу пробації та повідомляти про зміну місця проживання або роботи³.

У справі, розглянутій Солом'янським районним судом м. Києва 5 лютого 2020 року, особу було засуджено за сукупністю кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 383 та ч. 2 ст. 384 КК України. Остаточне покарання у вигляді 3 років позбавлення волі також не підлягало реальному відбуванню – суд звільнив засуджену з випробуванням строком на 2 роки, поклавши на неї класичний набір обов'язків, характерних для пробаційного нагляду⁴.

У деяких випадках суди обирали більш м'які види покарання. Наприклад, Немирівський районний суд 5 серпня 2020 року застосував положення ст. 69 КК України та призначив покарання у вигляді штрафу в розмірі 510 грн, що є винятком із загальної тенденції до обмеження чи позбавлення волі навіть із подальшим звільненням⁵.

Загалом практика 2020 року дає підстави стверджувати, що, попри формальну суворість санкцій ст. 384 КК України, суди здебільшого орієнтувалися на гуманізацію покарання та застосування механізмів випробування, що відповідає загальній тенденції розвитку інституту пробації в Україні.

2021 року судова практика за кримінальними правопорушеннями, передбаченими ст. 384 КК України, характеризується збільшенням кількості

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

² Вирок Сосницького районного суду Чернігівської області від 13 лют. 2019 р. Справа № 745/18/2019. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79787314>

³ Вирок Рахівського районного суду Закарпатської області від 4 лют. 2020 р. Справа № 295/5/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87347250>

⁴ Вирок Солом'янського районного суду м. Києва від 5 лют. 2020 р. Справа № 760/25768/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87608851>

⁵ Вирок Немирівського районного суду Вінницької області від 5 серп. 2020 р. Справа № 135/184/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90939592>

вироків, що свідчить як про посилення уваги правоохоронних органів до фактів введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, так і про підвищення рівня виявлення та документування таких суспільно небезпечних діянь. Судові рішення, ухвалені в цей період, демонструють широку географію правозастосування та значну варіативність видів призначених покарань.

Традиційною залишається тенденція до поміркованого підходу у виборі виду та міри покарання. У переважній більшості випадків судам властиве застосування санкцій у вигляді обмеження або позбавлення волі з подальшим звільненням засудженого від їх реального відбування шляхом застосування положень ст. 75 КК України. Призначали іспитовий строк тривалістю один або два роки, а на особу поклали обов'язки, передбачені ст. 76 КК України, зокрема періодична реєстрація в органах пробації, повідомлення про зміну місця проживання або роботи, а також обмеження виїзду за межі України. Наприклад, у вирокі Святошинського районного суду м. Києва від 13 жовтня 2021 року особу було засуджено до 1 року обмеження волі з іспитовим строком тривалістю 1 рік¹.

Однак, на відміну від попередніх років, 2021 року в судовій практиці вперше фіксують призначення покарання у вигляді арешту, що свідчить про пошук судами різноманітнішого, але водночас поміркованого інструментарію впливу на осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у сфері правосуддя. Наприклад, Жашківський районний суд Черкаської області вирокіом від 25 жовтня 2021 року призначив покарання у вигляді арешту на 3 місяці, не замінюючи його умовним². На думку науковців, покарання у виді арешту з моменту започаткування в законодавстві суттєво змінилося й фактично втратило своє соціальне та правове призначення. Крім того, фінансування закладів ізолювання від суспільства осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, дає значне навантаження на державний бюджет. Тому система кримінальних покарань потребує змін і впровадження нових видів покарання (Telefanko, 2023).

Також привертає увагу окремий випадок призначення реального покарання у вигляді позбавлення волі без застосування ст. 75 КК України, що є винятковим явищем у межах наявної тенденції до умовного засудження. Зокрема, у справі, розглянутій Дніпровським районним судом м. Києва 23 вересня 2021 року, суд призначив покарання у вигляді 1 року і

6 місяців позбавлення волі без застосування пробації³.

2021 року продовжує бути поширеною практика розгляду справ на підставі угод про визнання винуватості. Кіровський районний суд м. Кропивницького 17 грудня 2021 року затвердив угоду та призначив покарання у вигляді 2 років позбавлення волі з іспитовим строком 1 рік⁴. Аналогічно Ленінський районний суд м. Полтави від 28 вересня 2021 року призначив 2 роки позбавлення волі умовно, з урахуванням угоди⁵.

Водночас в окремих вирокіах зафіксовано застосування положень ст. 69 КК України, коли суди, з огляду на пом'якшуючі обставини, призначали більш м'яке покарання, ніж передбачене санкцією відповідної частини ст. 384 КК України, включаючи штраф. Наприклад, Вінницький міський суд 18 листопада 2021 року призначив штраф у розмірі 850 грн, посиляючись на сукупність пом'якшуючих обставин⁶.

Тож аналіз судової практики за 2021 рік засвідчує не лише стабільність тенденції до гуманізації кримінального впливу у справах про введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, а й поступове розширення санкцій, що застосовують суди. Уперше за останні роки фіксують появу арешту як покарання, а також, хоча й одинично, призначення реального позбавлення волі. Ці обставини вказують на диференціацію підходів до кваліфікації та покарання залежно від конкретних обставин справи й особистості винного. Водночас широке використання пробаційних інструментів свідчить про сталу орієнтацію судів на недопущення ізоляції особи від суспільства там, де це не є необхідним для досягнення завдань кримінального покарання.

2022 року судова практика щодо притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 384 КК України, засвідчила низку помітних трансформацій як у каральній політиці держави, так і в пріоритетах судової дискреції під час вибору виду та міри покарання. Визначальною ознакою аналізованого періоду є зменшення загальної кількості вирокіів, порівняно з попередніми роками, що, ймовірно, спричинено збройною агресією російської федерації проти України, початок якої в лютому 2022 року суттєво вплинув на

³ Вирок Дніпровського районного суду м. Києва від 23 верес. 2021 р. Справа № 325/5226/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99818937>

⁴ Вирок Кіровського районного суду м. Кропивницького від 17 груд. 2021 р. Справа № 404/4922/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102432847>

⁵ Вирок Ленінського районного суду м. Полтави від 28 верес. 2021 р. Справа № 552/6548/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100143065>

⁶ Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 18 листоп. 2021 р. Справа № 127/19933/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101759305>

¹ Вирок Святошинського районного суду м. Києва від 13 жовт. 2021 р. Справа № 759/12274/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100446746>

² Вирок Жашківського районного суду Черкаської області від 25 жовт. 2021 р. Справа № 420/2464/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100712381>

функціонування судової системи та кримінальної юстиції загалом. Воєнний стан, загроза безпеці судів, евакуація населення з окремих регіонів, зміщення акцентів у діяльності правоохоронних органів на забезпечення національної безпеки – усі ці обставини створили об'єктивні умови для зниження інтенсивності кримінального провадження у справах меншої суспільної небезпеки, зокрема у справах за фактом уведення в оману суду або іншого уповноваженого органу.

Водночас у межах чинного кримінального законодавства воєнний стан не лише впливає на функціонування судової системи, а й безпосередньо визначається як обставина, що обтяжує покарання. Відповідно до п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України, до обставин, які обтяжують покарання, належить вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій. Це означає, що винна особа з метою полегшення вчинення кримінального правопорушення використовує найбільш несприятливий для суспільства час, тяжкі обставини й умови, у яких опинилося суспільство (Vartyletska, & Sharpar, 2021).

Саме цим зумовлено, що 2022 року вперше було зафіксовано тенденцію до призначення більш жорстких санкцій, зокрема у вигляді обмеження волі без звільнення від його відбування за ст. 75 КК України. Зокрема, вироком Конотопського міськрайонного суду Сумської області від 6 вересня 2022 року особу було засуджено за ч. 2 ст. 384 КК України до одного року обмеження волі без умовного звільнення, з частковим приєднанням невідбутої частини покарання за попереднім вироким (ч. 3 ст. 332 КК України), що в сукупності становило один рік і один місяць реального обмеження волі. Такий підхід до призначення покарання з позбавленням засудженого права на пробачення відображає посилення суворості в окремих справах, насамперед за умови множинності кримінальних правопорушень¹.

Паралельно простежується збереження інструментарію арешту як альтернативної форми позбавлення волі, зокрема щодо осіб, які вчинили кримінальне правопорушення вперше, але не продемонстрували щирого каяття або не визнали вину. Вироком Новоград-Волинського міськрайонного суду від 7 вересня 2022 року обвинуваченому призначено покарання у виді арешту строком на 5 місяців за ч. 1 ст. 384 КК України².

¹ Вирок Конотопського міськрайонного суду Сумської області від 6 верес. 2022 р. Справа № 585/1345/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079530>

² Вирок Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 7 верес. 2022 р. Справа № 278/582/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106109926>

Переважає більшість вироків 2022 року залишилася орієнтованою на пом'якшувальний підхід до покарання з активним використанням інституту звільнення від його реального відбування. Судова практика демонструє також гнучкість у застосуванні угод про визнання винуватості, які дають змогу сторонам досягати компромісних рішень щодо виду й строку покарання. Зокрема, вироком Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 13 липня 2022 року узгоджене покарання у вигляді двох років позбавлення волі за ч. 2 ст. 384 КК України було замінено випробуванням з відповідними обов'язками, передбаченими ст. 76 КК України³.

Цікавим є вирок Городоцького районного суду. Суд визнав особу винною, однак звільнив її від покарання у зв'язку з неможливістю призначення жодного з видів покарання, передбачених санкцією зазначеної норми⁴. Однак засудження особи без призначення покарання не завжди супроводжується застосуванням до неї інших заходів кримінально-правового характеру. У таких випадках, слушно зазначає А. М. Яценко, може йтися про об'єктивну неможливість призначення жодного з видів покарання, передбачених санкцією відповідної статті, що зумовлено особливими характеристиками суб'єкта, якого притягують до кримінальної відповідальності. Таке засудження, на думку автора, становить особливу форму реалізації кримінальної відповідальності. Водночас науковець зауважує, що така ситуація може виникати і внаслідок звільнення особи від призначеного покарання та його відбування (або, як вважає доцільнішим зазначати автор, у зв'язку з відмовою від покарання) (Yashchenko, 2021).

У певній кількості справ суди застосовували ст. 49 КК України щодо звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, що також вплинуло на зменшення частки призначення реального покарання. Зокрема, Шевченківський районний суд м. Києва 11 липня 2022 року звільнив особу від відбування призначеного покарання, попри наявність вироку за ч. 2 ст. 384 КК України⁵.

Цікавою та дискусійною є позиція деяких науковців щодо того, що непризначення покарання у зв'язку із закінченням строків давності не можна розглядати як заохочувальну кримінально-правову норму. Це так звані квазізаходи, тобто уявні заходи кримінально-

³ Вирок Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 13 лип. 2022 р. Справа № 688/804/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105248657>

⁴ Вирок Городоцького районного суду Львівської області від 18 жовт. 2022 р. Справа № 444/4645/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106820059>

⁵ Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 11 лип. 2022 р. Справа № 761/9333/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105238566>

правового характеру, які застосовують у випадках, коли немає ні підстав для застосування заохочувальних заходів, ані підстав або необхідності для застосування примусових заходів, тобто кримінально-правовий конфлікт вичерпано. У теорії кримінального права є різні теорії правової природи давності. І всі вони містять частину істини: якщо особа протягом певного проміжку часу після вчинення кримінального правопорушення не вчиняє кримінально протиправних діянь, це свідчить про зникнення або зниження її суспільної небезпечності, тож немає необхідності в застосуванні до неї примусового впливу держави (Nikiforova, 2022).

Тож 2022 рік став перехідним у практиці притягнення до відповідальності за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. З одного боку, зберігається пробаційна модель покарання, що відповідає гуманістичним засадам кримінальної політики; з іншого – уперше зафіксовані випадки застосування реального обмеження волі та продовження практики арештів свідчать про посилення індивідуалізації покарання та персоналізованої відповідальності за кримінальні правопорушення проти правосуддя.

2023 року судова практика щодо кримінальної відповідальності за ст. 384 КК України засвідчила суттєві зрушення, які свідчать про еволюцію каральної політики та пріоритетів правосуддя в умовах воєнного часу. Зокрема, уперше за період дослідження зафіксовано застосування покарання у вигляді реального позбавлення волі без звільнення від його відбування на підставі ст. 75 КК України. Такий крок свідчить про посилення персональної відповідальності засуджених, передусім у випадках рецидиву або значної суспільної небезпеки вчиненого кримінального правопорушення, що відображає тенденцію до жорсткішого реагування судових органів на протиправні дії, спрямовані на введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Зокрема, вироком Харківського районного суду Харківської області від 16 червня 2023 року обвинуваченого було засуджено за ч. 2 ст. 384 КК України до трьох років позбавлення волі без звільнення від відбування покарання¹.

Водночас арешт і надалі передбачено в системі кримінального покарання, його застосовують суди у випадках, коли засуджений уперше вчиняє правопорушення, проте не демонструє щирого каяття або співпраці зі слідством. Вироком Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 7 лютого 2023 року засудженому було призначено покарання у вигляді одного місяця арешту за ч. 1 ст. 384 КК України². Не менш вагомим є і застосування

обмеження волі як виду покарання, що дає змогу більш гнучко індивідуалізувати покарання залежно від особистої характеристики засудженого й обставин вчиненого кримінального правопорушення.

Також поширеною є практика застосування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням, що зберігає свою актуальність у системі кримінальної юстиції, відображаючи прагнення до гуманізації покарань і стимулювання ресоціалізації засуджених. Вироком Зміївського міського суду Харківської області від 6 лютого 2023 року засудженому було призначено покарання у вигляді позбавлення волі строком на два роки з іспитовим строком на підставі ст. 75 КК України звільнено від відбування покарання³.

2023 рік став знаковим для практики застосування ст. 384 КК України, оскільки поєднав у собі тренди гуманізації кримінальної відповідальності через поширення пробаційних механізмів з водночас жорсткішим підходом, вираженим у застосуванні реального позбавлення волі без звільнення, а також у широкому використанні арешту й обмеження волі. Цей комплексний підхід забезпечує баланс між гарантуванням захисту суспільства, збереженням авторитету правосуддя та врахуванням індивідуальних особливостей засуджених, що є ознакою гнучкості національної кримінальної політики.

2024 року судова практика за ст. 384 КК України продовжила демонструвати стійку динаміку посилення індивідуалізації покарання та диференціації підходів до оцінювання ступеня суспільної небезпеки введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. На цьому етапі спостерігається збереження основних трендів, що склалися в попередні роки, з одночасною появою нових акцентів, зокрема впровадженням нового виду покарання – пробаційного нагляду, який уперше стали застосовувати суди саме 2024 року.

28 березня 2024 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань», яким було впроваджено новий вид покарання – пробаційний нагляд⁴. Покарання у виді пробаційного нагляду полягає в обмеженні прав і свобод засудженого, визначених законом та встановлених вироком суду, із застосуванням

¹ Вирок Ленінського районного суду м. Харків від 16 черв. 2023 р. Справа № 642/324/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111582399>

² Вирок Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 7 лют. 2023 р. Справа № 447/1522/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108837582>

³ Вирок Зміївського районного суду Харківської області від 6 лют. 2023 р. Справа № 621/4242/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108805543>

⁴ Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань: Закон України від 23 серп. 2023 р. № 3342-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3342-20#n10>

наглядових і соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства¹.

Пробаційний нагляд передбачає встановлення певних обмежень у таких сферах, як вибір професії та освіти, місце перебування, проживання та пересування, спілкування, а також організація дозвілля (Orobets, 2023). Упровадження покарання у формі пробаційного нагляду є прогресивним нововведенням і важливим кроком до гуманізації системи кримінального правосуддя. Завдяки ефективному механізму контролю за поведінкою засуджених з боку органів пробації цей вид покарання може стати дієвою альтернативою обмеженню волі. Він дає змогу зменшити навантаження на пенітенціарні установи, оптимізувати їх утримання та зменшити бюджетні витрати, пов'язані з арештом, обмеженням або позбавленням волі. Пробаційний нагляд може призначати суд на термін від одного до п'яти років із запровадженням обов'язку носіння електронного засобу контролю. Такий підхід сприятиме зменшенню кількості засуджених у виправних центрах, розвантаженню слідчих ізоляторів й арештних домів, а також дасть змогу перепрофілювати частину таких установ, наприклад, для утримання військовополонених. Упровадження цього виду покарання відповідає сучасним вимогам і прагненню до гармонізації з практиками прогресивних держав (Telefanko, 2023).

Вироком Хмельницького районного суду Вінницької області від 14 серпня 2024 року засудженому призначено покарання у вигляді пробаційного нагляду строком на один рік із покладенням передбачених законодавством обов'язків². Аналогічна правова позиція простежується у вироку Малиновського районного суду м. Одеси від 20 вересня 2024 року, яким за ч. 1 ст. 384 КК України особі було призначено покарання у вигляді одного року пробаційного нагляду³.

Пробаційний нагляд як новий вид кримінального покарання має всі перспективи стати ефективною альтернативою покаранню у виді обмеження волі та сприяти розвитку засад людиноцентризму й відповідності міжнародним стандартам і рекомендаціям кримінально-виконавчої політики нашої держави (Barahtha, 2023).

Загалом 2024 року збереглася тенденція до застосування таких покарань, як обмеження волі, арешт і позбавлення волі умовно, а також уперше пробаційного нагляду.

Станом на 1 липня 2025 року проаналізовано всі вироки, внесені до ЄРДР у першому півріччі

2025 року, у кримінальних провадженнях за ст. 384 КК України. Результати аналізу свідчать про поступову еволюцію підходів національної юрисдикції до індивідуалізації кримінальної відповідальності, зокрема шляхом упровадження нових альтернативних видів покарань.

Стабільною є тенденція до розширення санкцій, які призначають за вчинення правопорушень зазначеної категорії. У межах санкції ч. 1 ст. 384 КК України продовжують застосовувати такі традиційні види покарання, як штрафи, виправні роботи, обмеження волі, а у випадку сукупності вироків – навіть позбавлення волі⁴.

Водночас увагу привертає значна кількість випадків застосування пробаційного нагляду як нової форми реалізації покарання, закріпленої в КК України. За перше півріччя 2025 року цей вид покарання призначали суди щонайменше у восьми справах, серед яких – вироки Вінницького міського суду від 2 квітня 2025 року⁵, Хустського районного суду від 10 квітня 2025 року⁶, Личаківського районного суду м. Львова від 30 червня 2025 року⁷ тощо.

Зазначені рішення засвідчують формування сталої практики застосування пробаційного нагляду. Його розглядають суди не лише як альтернативу ізоляції від суспільства, а й як дієвий механізм ресоціалізації особи без відриву її соціальних зв'язків, що цілком відповідає сучасним тенденціям гуманізації кримінального законодавства.

Водночас наявні приклади виправдувальних вироків, що підтверджує належний рівень реалізації принципу презумпції невинуватості у справах цієї категорії. Зокрема, у справі Хмельницького міськрайонного суду від 17 березня 2025 року особу було визнано невинуватою у вчиненні діяння, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК України, у зв'язку з відсутністю події кримінального правопорушення⁸.

Узагальнення наявної судової практики свідчить про посилення ролі інституту пробації як альтернативи традиційним формам покарання та закріплення пробаційного нагляду як одного з ключових інструментів ресоціалізації особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Така динаміка є свідченням поступової модернізації

⁴ Вирок Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпра від 26 берез. 2025 р. Справа № 803/736/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126186318>

⁵ Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 2 квіт. 2025 р. Справа № 149/2345/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126337168>

⁶ Вирок Хустського районного суду Закарпатської області від 10 квіт. 2025 р. Справа № 309/1722/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126507996>

⁷ Вирок Личаківського районного суду м. Львова від 30 черв. 2025 р. Справа № 463/4475/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128490277>

⁸ Вирок Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 17 берез. 2025 р. Справа № 686/29496/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125857998>

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

² Вирок Хмельницького районного суду Вінницької області від 14 серп. 2024 р. Справа № 149/2345/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120996534>

³ Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 20 верес. 2024 р. Справа № 521/4963/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123798899>

національного кримінального судочинства в умовах актуалізації стандартів європейського кримінального права.

Результати й обговорення

Аналіз 155 обвинувальних вироків судів першої інстанції, що набрали законної сили в період з 2019 до 2025 року у справах про введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, засвідчує наявність стійкої судової практики, у якій простежуються виразні тенденції до гуманізації покарання, розширення видів санкцій, а також індивідуалізації відповідальності.

Зокрема, у 2019–2020 роках домінувала практика призначення покарань у вигляді обмеження або позбавлення волі з одночасним застосуванням ст. 75 КК України, що дозволяло звільняти засудженого від реального відбування покарання з випробуванням. У типових випадках іспитовий строк становив один рік з покладенням стандартного переліку обов'язків (реєстрація в органах пробації, повідомлення про зміну місця проживання або роботи, обмеження виїзду за кордон). Такий підхід вказував на сприйняття судами ст. 384 КК України як правопорушення помірної суспільної небезпечності, за яке достатньо застосувати пробаційні заходи без реальної ізоляції особи.

2021 року поряд із традиційними формами покарання вперше зафіксовано призначення арешту як альтернативного виду санкції, а також призначення реального позбавлення волі без застосування ст. 75 КК України. Це свідчило про пошук більш диференційованого впливу. Крім того, фіксували широке застосування угод про визнання винуватості, що засвідчує усталеність інституту спрощеного провадження в практиці судів.

Події 2022 року, зокрема початок збройної агресії РФ проти України, об'єктивно вплинули на кількість судових рішень у справах за ст. 384 КК України. Утім навіть за умов воєнного стану суди продовжували практику умовного звільнення від покарання, хоча й з певним посиленням суворості під час кваліфікації діянь у разі множинності кримінальних правопорушень. Зокрема, зафіксовано випадки призначення реального обмеження волі без застосування пробації, що демонструє намагання збалансувати гуманістичні підходи з необхідністю посилення кримінального впливу.

2023 року відбулися суттєві зрушення в каральній політиці. Уперше за досліджуваний період призначено реальне позбавлення волі без випробування за ч. 2 ст. 384 КК України.

Новацією судової практики 2024 року стало вперше застосоване судами покарання у вигляді пробаційного нагляду. Такий вид санкції новий у національній правозастосовній практиці, його позитивно сприйняли суди як інструмент, що поєднує контроль і соціальну інтеграцію правопорушника.

У першому півріччі 2025 року ця тенденція до впровадження пробаційного нагляду продовжилася і набула системного характеру. У деяких справах продовжено практику ухвалення

виправдувальних вироків, що засвідчує належний рівень дотримання стандартів доказування та принципу презумпції невинуватості.

Отже, результати дослідження демонструють низку концептуальних зрушень у практиці призначення покарання за кримінальні правопорушення, передбачені ст. 384 КК України, що мають системний характер і відповідають гуманізації кримінальної політики держави:

- простежується тенденція до гуманізації каральної політики, що виявляється в переважному застосуванні заходів, не пов'язаних із реальним позбавленням волі, навіть у разі кваліфікованих складів кримінальних правопорушень, що узгоджується з принципами доцільності, пропорційності та мінімізації репресивного впливу, закріпленими в Загальній частині КК України;

- спостерігається стійка орієнтованість судів на застосування інститутів пробації, зокрема звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України) і пробаційного нагляду як нового виду покарання (ст. 59-1 КК України), що свідчить про ефективну інтеграцію пробаційного підходу в систему засобів кримінально-правового впливу;

- фіксується поступове розширення переліку санкцій, які реально застосовують суди, – від умовного засудження до реального позбавлення волі в разі наявності обтяжуючих обставин (ст. 67 КК України), рецидиву (ст. 34 КК України) чи вчинення правопорушення в умовах воєнного стану (п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України);

- формується гнучкий і диференційований підхід до визначення виду та розміру покарання, що враховує характер і ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, дані про особу винного, обставини, що пом'якшують або обтяжують покарання (ст. 65 КК України);

- підтверджено ефективність застосування угод про визнання винуватості (глава 35 КПК України) як інструменту оптимізації кримінального провадження, що сприяє розвантаженню судової системи й досягненню компромісної форми правосуддя, з огляду на інтереси сторін кримінального процесу.

Висновки

Підтвердженням викладеного є результати емпіричного аналізу 155 обвинувальних вироків, постановлених судами першої інстанції в період з 2019 до 2025 року за фактами вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 384 КК України. Судова практика демонструє поступову трансформацію підходів до призначення покарання: від формального застосування санкцій до гнучкої та індивідуалізованої моделі реалізації кримінальної відповідальності.

Спостерігається стійка тенденція до переважного використання обмеження волі, умовного позбавлення волі та звільнення з випробуванням, що підтверджує зростання ролі пробаційних механізмів. З 2024 року фіксують упровадження пробаційного нагляду як нового виду основного покарання, що забезпечує не

лише контроль, а й підтримку процесу ресоціалізації правопорушників.

Загалом сучасна практика правозастосування за ст. 384 КК України демонструє сталу тенденцію до гуманізації, домінування реабілітаційної

парадигми відповідальності та посилення ролі альтернативних форм покарання, що відповідає міжнародним стандартам кримінальної юстиції та положенням чинного кримінального законодавства України.

References

- [1] Barakhtha, V.V. (2023). Concept of probation supervision and prospects for its implementation in Ukraine, 139-143. DOI: 10.36059/978-966-397-327-2-39
- [2] Khylychenko, A.S. (2025). Content and components of individualization as a principle of sentencing. *Current problems of state and law*, 105, 281-290. DOI: 10.32782/APDP.V105.2025.31
- [3] Konovalchuk, Ye.O. (2022). The institute of sentencing milder than provided by law: past, present, future. *Collection of scientific papers of the Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda*, 35, 53-61. DOI: 10.34142/23121661.2022.35.08
- [4] Levchenko, Yu.O. (2023). Theoretical, legislative and practical aspects of release from serving a sentence with probation. *Law enforcement function of the state: theory and practice*, 6, 588-591. DOI: 10.24144/2788-6018.2023.06.103
- [5] Marysiuk, K. (2020a). On the issue of the concept of general principles of sentencing. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 3, 114-118. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-114-118
- [6] Marysiuk, K.B. (2020b). Sentencing according to the provisions of the General Part of the Criminal Code of Ukraine. *Journal of the National University "Lviv Polytechnic". Series "Legal Sciences"*, 4(28), 251-259. DOI: 10.23939/law2020.28.251
- [7] Navrotskyi, V.O. (2023). *Cross-cutting criminal law concepts*. Kyiv: Yurinkom Inter.
- [8] Nikiforova, T.I. (2022). Release from criminal liability due to expiration of limitation periods. *Economics. Finances. Law*, 3, 14-18. DOI: 10.37634/EFP.2022.3.3
- [9] Orobets, K. (2023). Probation supervision - new type of punishment in Ukraine: analysis of legislative reform as a direction of criminal law policy from the axiological approach perspective. *Current issues in modern science*, 11(17), 653-662. DOI: 10.52058/2786-6300-2023-11(17)-653-662
- [10] Pysmenskyi, Ye.O., & Smahliuk, O.V. (2024). Consideration of mitigating circumstances in the qualification of criminal offenses and sentencing. *Academic visions*, 33. DOI: 10.5281/zenodo.13164789 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13164789>
- [11] Shkuta, O.O. (2023). Criminal-law principles of the institute of release from serving a sentence with probation. *Legal Bulletin*, 31, 79-86. DOI: 10.32850/LB2414-4207.2023.31.11
- [12] Syiploki, M.V. (2022). Judicial practice of release from serving a sentence with probation for criminal offenses against security activities. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law"*, 69, 367-372. Retrieved from <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/254888/251998>
- [13] Telefanko, B.M. (2023). Probation supervision as a new type of punishment and its impact on recidivism, 154-157. DOI: 10.36059/978-966-397-327-2-46
- [14] Vartyletska, I.A., & Sharmar, O.M. (2021). Features of qualification of criminal offenses committed under martial law and special period. *Bulletin of the Criminal Law Association of Ukraine*, 1(15), 191-206. DOI: 10.21564/2311-9640.2021.15.233611
- [15] Yashchenko, A.M. (2021). Conviction by court sentence without sentencing as a separate form of criminal responsibility. *Bulletin of the Criminological Association of Ukraine*, 1(24), 21-30. Retrieved from <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/39cbc1ec-f303-4e66-9007-7f625a21da29/content>

Список використаних джерел

- [1] Барахта В. В. Поняття пробаційного нагляду та перспективи його впровадження в Україні. 2023. С. 139–143. DOI: 10.36059/978-966-397-327-2-39
- [2] Хильченко А. С. Зміст та складові індивідуалізації як принципу призначення покарання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2025. Вип. 105. С. 281–290. DOI: 10.32782/apdp.v105.2025.31
- [3] Коновальчик Є. О. Інститут призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом: минуле, сьогодення, майбутнє. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. 2022. Вип. 35. С. 53–61. DOI: 10.34142/23121661.2022.35.08
- [4] Левченко Ю. О. Теоретичні, законодавчі та практичні аспекти звільнення від відбування покарання з випробуванням. *Правоохоронна функція держави: теорія і практика*. 2023. Вип. 6. С. 588–591. DOI: 10.24144/2788-6018.2023.06.103
- [5] Марисюк К. До питання про поняття загальних засад призначення покарання. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 114–118. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-114-118
- [6] Марисюк К. Б. Призначення покарання відповідно до положень Загальної частини Кримінального кодексу України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2020. № 4 (28). С. 251–259. DOI: 10.23939/law2020.28.251
- [7] Навроцький В. О. Наскрізнi кримінально-правові поняття : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 376 с.

- [8] Нікіфорова Т. І. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. *Economics. Finances. Law*. 2022. № 3. С. 14–18. DOI: 10.37634/efr.2022.3.3
- [9] Оробець К. Пробаційний нагляд-новий вид покарання в Україні: аналіз законодавчої реформи як напрямку кримінально-правової політики з точки зору аксіологічного підходу. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 11 (17). С. 653–662. DOI: 10.52058/2786-6300-2023-11(17)-653-662
- [10] Письменський Є. О., Смаглюк О. В. Врахування обставин, що пом'якшують покарання, при кваліфікації кримінальних правопорушень і призначенні покарання. *Академічні візії*. 2024. Вип. 33. DOI: 10.5281/zenodo.13164789
- [11] Шкута О. О. Кримінально-правові засади інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням. *Юридичний бюлетень*. 2023. Вип. 31. С. 79–86. DOI: 10.32850/LB2414-4207.2023.31.11
- [12] Сийпловіч М. В. Судова практика звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальні правопорушення, що посягають на охоронну діяльність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. Вип. 69. С. 367–372. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/254888/251998>
- [13] Телефонко Б. М. Пробаційний нагляд як новий вид покарання і вплив його на рецидивну протиправність. 2023. С. 154–157. DOI: 10.36059/978-966-397-327-2-46
- [14] Вартилицька І. А., Шармар О. М. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану та особливого періоду. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2021. № 1 (15). С. 191–206. DOI: 10.21564/2311-9640.2021.15.233611
- [15] Яценко А. М. Засудження за вироком суду без призначення покарання як окрема форма реалізації кримінальної відповідальності. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2021. № 1 (24). С. 21–30. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/39cbc1ec-f303-4e66-9007-7f625a21da29/content>

VLASENKO Yuliia

Postgraduate Student of the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7993-4010>

CURRENT ISSUES IN SENTENCING FOR MISLEADING A COURT OR OTHER AUTHORISED BODY

Abstract. The article examines topical issues of sentencing for criminal offences under Article 384 of the Criminal Code of Ukraine – misleading a court or other authorised body. Based on an analysis of 155 convictions by courts of first instance for the period 2019–2021, the main trends in judicial practice in this area have been identified. It was found that courts predominantly apply lenient penalties in the form of probation, which indicates a general humanisation of criminal justice and an expansion of the role of the probation service in Ukraine. At the same time, the judges' formal approach to taking into account the general principles of sentencing has been noted, which manifests itself in insufficient analysis of the circumstances of the case and underestimation of the preventive function of punishment. The article highlights the variety of types of punishment applied in cases under Article 384 of the Criminal Code of Ukraine, ranging from restriction of liberty and imprisonment to arrest and fines, with an emphasis on the trend towards imposing suspended sentences with probation periods. Particular attention is paid to the impact of Articles 75 and 76 of the Criminal Code of Ukraine, which regulate exemption from serving a sentence with probation. The practice of applying a more lenient punishment in accordance with Article 69 of the Criminal Code of Ukraine is analysed, as well as the role of plea agreements in simplified criminal proceedings. The need to improve law enforcement practice by taking into account in greater detail the personality of the offender, the severity and circumstances of the criminal offence is emphasised, which will increase the effectiveness and fairness of criminal punishment. The study is important for judges, law enforcement officials and scholars working on the development of criminal law and criminal procedure, particularly in the area of combating criminal offences against justice.

Keywords: misleading the court; criminal liability; punishment; sentencing; judicial practice; probation; conditional release.